

VĚTRNÍK

Vydává MěstNV ve Vysokém n. Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

Větrník - ročník VII. č. 9

Vysoké nad Jizerou 29. srpna 1974

Pod devizou " Plnění závěrů XIV. sjezdu KSČ rozvíjíme revoluční odkaz
Slovenského národního povstání"

pořádají v neděli dne 1. září 1974 na počest 30. výročí Slovenského národního povstání a u příležitosti 25. výročí socialistického zemědělství Okresní výbor KSČ, Okresní výbor NF, Okresní výbor Svazu ČSP, Okresní výbor svazu družstevních rolníků a LSD Jednota v Semilech

Okresní mírovou slavnost

v areálu přírodního divadla v Semilech, za přítomnosti zástupců ÚV KSČ a vlády ČSSR. Bohatý kulturní program slavnosti spolu se slavnostními projevy jmenovaných oficiálních zástupců začíná již v 10 hodin a končí v 17 hodin vystoupením souboru Fláci. V případě nepříznivého počasí koná se slavnost v tělocvičně a v městském kině.

Jako součást této mírové slavnosti je na Komenského náměstí v Semilech uspořádána výstava moderní zemědělské techniky, což jistě uvítají především naši pracovníci v zemědělství.

Slovíčko čtenářům.

Československý spisovatel, nakladatelství Praha vydal nedávno úhlednou knížku Josefa Šíra "Pašerák a jiné povídky z hor".

Josef Šír, rodák z Horní Branné, učitel, spisovatel i malíř, byl současníkem spisovatele K.V. Raíse a zůstal neprávem ve stínu. Byl znalcem našeho krkonošského lidu, znal jeho těžký život a dovedl o něm ve svých povídkách i divadelních hrách vyprávět krásnou krkonošskou češtinou. Učitel a spisovatel J. Šír učil i krátkou dobu v ve Staré Vsi, takže znal povahu Vysocka a jeho snahu nepřipustit zabydlení tohoto místa naší vlasti Němci.

Působil dlouho jako učitel ve Štěpanicích na Jilemnicku, kde jím vedená kronika zachovala jeho malířské umění.

Působil v Roztokách u Jilemnice, kde našel svoji družku životem. J. Šír nebyl znám široké veřejnosti. Nakladatelem jeho spisovatelské práce byl J. Krbal ve Vrchlabí a ten nemohl vydávat více nežli v nákladech několika stovek a přesto jsou tyto knížky žlutlé a potrhané žádaným čtením našich lidí.

J. Šír odchází v r. 1920 do penze, ale naše osvobozená vlast potřebuje zanícené učitele - vlastence na menšinové školy do poněmčelého území, tak zvané Sudety. On, vědom si této potřeby, rozhodne se pro menšinovou školu v Příchovicích.

V r. 1922 přijel povozelem do příchovické školy s úkolem zachránit co nejvíce českých dětí od poněmčení. Avšak osud rozhodl jinak, ještě tu noc při vybalování svých věrných přátel, to je knih, je sražen mozkovou mrtvicí a umírá - aniž započal své vlastenecké dílo.

Nikdy by si J. Šír nepomyslel, že po 54 letech vyjde výběr z jeho prací v nákladu 16.000 výtisků. Je to krásná úhledná knížka, která by neměla chybět v žádné knihovně jak veřejné, tak soukromé.

Vydáním této knížky splácíme dluh tomuto krkonošskému učiteli a spisovateli, který sni svůj věčný sen na hřbitově v Roztokách u Jilemnice, ozdoben stále květinami svých starých vděčných žáků.

L. Ducháček

Hory milené.

Jsi oslněn krásou přírody kol sebe,
zadíváš-li se podvečer v temno hor,
svými vrcholky dotýkají se nebe,
skřívánků píseň s naší se z výšin v dol.

Ó vy hory v každém okamžení jiné,
vábne blízké a zas tak vzdálené,
na dosah ruky, půvabné a milé
sluncem ozářené, zjasněné.

Na západě zář mocně tě vábí,
na východě jasné nebe pne se vstříc,
tak bláze je tobě, že k písni tě svádí
ta krásná příroda, a nechceš nic víc.

Vzbuzujete obdiv svou velebností,
jste mlčenlivé a přec tak výmluvné,
jste nám drahé ve své mohutnosti,
chráňte vlast naši, hory milené!

Pavlaína Helmichová

K jubileu vysocké továrny

Ze zápisků Ant. Junka /archiv muzea/ VI. pokračování.

Válečné úspěchy posílily do značné míry hospodářský potenciál Říše. Získaný materiál a suroviny z dobytých území odváželi do zázemí a tím se část surovinných zdrojů dostala i k nám, takže pracovní poměry se opět zlepšily. V dubnu 1944 byly provedeny "odvody žen" do totálního nasazení a bylo přijato mnoho mladistvých do práce, aby unikli před prací v Říši. Pracovní týden se opět zvýšil na 55 hodin, ovšem 8. ledna byl zase pro nedostatek uhlí snížen na 48 hodin.

Dne 20. října 1944 bylo vzpomenuáno 40. výročí založení podniku v r. 1904, kdy zarachotily první stavy. Při této intimní slavnosti, při které mezi jinými hosty byla i rodina majitele továrny, dodával "lesku" Němec vládní rada Terwey, přednosta úřadu práce z Jičína. Bylo rovněž vyznamenáno 6 zaměstnanců závodu za dlouholetou práci a věrnost závodu diplomem a peněžitými dary. Byli to:

Kateřina Skrbková , tkadlena ze Staré Vsi
František Novák, tkadlec z Vysokého nad Jiz.
Václav Hladík, tkadlec z Vysokého nad Jiz.
Božena Vršovská, naváděčka z Vysokého nad Jiz.
Augustin Novotný, tkadlec ze Staré Vsi
Josef Hladík, tkadlec z Vysokého nad Jiz.

Při této slavnosti účinkovala hudba městského hudebního souboru. V expedici, kde se slavnost konala, sedělo se při stolech a podáváno bylo pohoštění. Tancování bylo v té době sice zakázáno, ale mládež si už našla místo, aby pan vládní rada nevěděl.

Pamětný rok 1945 poznamenán je tragicky neblahým ránem 3.května, kdy Hitlerjugend, vedena německými četníky, přepadli ještě spící město a výbuchy panceřových pěstí a střelením bezbranných občanů chtěli zlomit vypuknuvši revoluci. Tak u plotu továrny byli bestialně zastřeleni Josef Ducháček, tovární mistr z Vysokého, Josef Řehák, tovární mistr z Vysokého, Josef Pekař, tkadlec z Roztok a Štěpán Votoček, manžel tkadleny z Vysokého. Mimo nich byli zastřeleni ještě další vysočtí občané.

8. května ráno byl ve vrátnici továrny konán soupis bývalých vojáků ročníků 1925 - 1937 k vojenské službě při místním vojenském velitelství. Týž den pak k večeru bylo na továrním dvoře první vojenské cvičení. Zajímavím prchajících příslušníků německé branné moci bylo konečně získáno dostatečné množství zbraní.

Po vzruchu těchto dnů vracel se jen pomalu normální život do svých kolejí. 14. května se rozběhla i továrna, bohužel jen s nepatrným počtem pracovníků. Část jich byla ve vojenské službě, a největší část, která už nepřišla vůbec, byly právě "totálně nasazené ženy", poněvadž smlouvy s německými okupanty pozbyly platnosti. Nepřišli však až na nepatrné výjimky ti mladiství, které ochránila továrna před nasazením v Říši.

V témže čase dostalo se dělnictvu značného zlepšení zřízením závodní kuchyně, která poprvé začala vyvářet dne 13.srpna 1945. Zpočátku se vařilo v nové budově v nádvoří továrny a hotové obědy se přenášely do domu vrátnice, kde byla společná jídelna. Později byla vedle kuchyně vyprázdněna jedna místnost a menší stavební úpravou bylo vše zlepšeno tak, že kuchyně a jídelna spolu sousedily.

pokračování příště.

Sternádkovo počasí a skenařičtí Metelci.

Deštivý červenec, smutné dny, hodně hub, málo ovoce, zeleniny a lesních plodů, přivádělo sousedy Sternádka a Farského k bručounství. Nemohli žít bez svých každoročních zvyklostí, podle nich prostě léto nebylo. Sternádek povídá Farskýmu: "A zase ta kupovitá oblačnost s nevýraznou brázdou vyššího tlaku se změní během dne, kdy studená vlna zasáhne naše území" Takle, ale zrounička takle to říkají už pět neděl a možná že dyl v rádiu, televizi, no, každíčký ráno a to už je člověk votrávenej dyl jak měsíc. Houbišťat mám nasušených na pět let, v soli asi pět kilo, hubník se člověku pomalu už přejed a tak vymejšíme s mámou pořád náký nový delikátezy jak vo tom je v novinách a tak třeba rizo-to, karbenátky, suchý nudle a všechno s houbama. Já sem zvědavej, kdy už dá máma ráno líšky do kafe.

A když tak spomínám na tý recepty, tak vidím skenařického Václava Metelkova, kerýmu se říkalo Zítů, protože vono je Metelku plno a voni nejsou Metelkové, ale Metelci, to je podle mně jediné správné pomenování. Von Václav Zitu byl dobrej muzikant, hrál na basu a jeho syn Václav troubil trombon a vo vysický půlnoční mosel troubit dvanákrát a starej Zitu mu nahlas počítal, aby se jako Ježíšek nenarodil třeba v jedenáct nebo nedej pámbu dokonce ve třináct hodin. Voba Metelci sou už pod dernem a starej Zitu byl převelikej machr na léčení všech nemocí a neduhů. Von to byl přehonej čloujek, muderlant a fajnověj von znal nemoce a bylinky a doved poradit při všech bolestech a dotáh to až na řiditele hospodářský záložny. Dochtoři vědali, že se jim plete do řemesla, ale von to dál zadarmo a dali mu proto po celej život pokoj. Každěj den chodil ze Skenáře do Vysokého a to v l t létě, v zimě, za každého počasí, na muzikancký zkoušky chodili spolu táta se synem a hodně často se pozderžali u skenařického spolurodáka hostinského Kaštáka "U Sluncu" a pak pozdě v noci šli kolem Šachet domu do Skenáře.

Farskej přitakával a povídá "Von tuhle ten Metelka Zítů prej byl na Vysokým víc jako doma a taky prej hádla moc kafe počasí, líp než dnes hádají všichni ti študovaní muderlanti. Jak začnou s téma zónama, taj já to vypnu. To když Metelka řek, že bude tejden

peršat , tak lilo celejch sedm dní a stačilo mu kouknout se na hora do babího kouta, pak na mokrý schody do sklepa a na vopocený dveře do chlíva a byla předpověď počasí na beton. A to prej bylo zrouna tak, když řek někomu, aby si vařil šalvěj, nebo řepiček a čert ví jaký to všechno koření, tak žaludek přestal bolet a u mnoha lidí mu to vyšlo, že nešli na voperaci.

Sternádek souhlasil, mrknul k plotně na manželku a povídá, jako by ji neviděl: "Hochu, to já můžu taky předpoudat počasí podle naší mámyjak ráno vstává. Ale to by lilo celej rok, protože u nás je vod rána zatažený, celej den sou přehánky, vodpolední teploty přes 37 a večir sou bouřky." Sternáčice, která oba mudrlanty poslouchala, vylétěla a povídá: "Ale kdybys hloupě něco neculil a řek sousedoj praudu, že seš tejdě tak přestrašně protiunej dědek, hned jak ráno voteureš voči, hned máš pelnou hubu nadávek, protože rádijsko tě štví a tý jejich předpovědi. A pak to vodnášim já. Já se vůbec divím, že to s Tebou eště vyderřím. Už aby bylo pěkně, abys musel spravovat střechu a plot a šudrovat vokolo baráku. Ale když perší tak sekýruješ, jako bych já za to mohla."

Sternádek se zalekl, že zašel trochu daleko a povídá: "Ale mámo, nespouštěj moldánky, dyť já vím, že my dva nemůžeme počasí změnit, to jen tuhle my dva s Farským a celá vesnice a snad celá Evropa, co proklíná ten nečas, protože ven ten červenec nestojí za nic. Sousedé se rozloučili, šli na oběd a ten měli oba na chlup stejný. Byla to bílá mléčná houbová polévka a hubník a k večeri měli zase hubník a bílou houbovou polévku."

Druhý den byla obloha modrá, počasí zmoudřelo, jen to rádijsko kritizoval Sternádek svým způsobem: "Ty bedynko prouhaná, říkalas, že bude peršat a bude zima a vono ti to nevyšlo. Ale já tomu takle zrána taky moc nevěřím, protože dveře u chlíva se potěj, schody do sklepa sou mokrý a venku není rosa. A hlouně mě pobolívá v zádech a nohy a vlaštovky lítaj tuze nízko, tak to vono zase něco přide, jen aby to Jizera uderžala, jesli to bude vod východu, to je dycky hromobití."

Oba sousedé se vydali na smluvenou cestu do háje, aby nasbírali všechny možné druhy koření podle Metelkova receptáře a byli připraveni léčit si všechny neduhy, které stáří ve větší míře je sužují. Zima bude na krku a možná, že bude dlouhá, ale jesli to řeknou v rádijsku, tak to ona podle Sternádka "bude strašně krátká". Voni sou pořád nák vedle.

Josef Ďoubalík

Vo strejcoj Florijáněj. Vincku šesták.

Vincek Filipku skočil jennou panu řidicimu nahonem do Vysokýho pro cosi potřebnýho, a dostal vod cesty šesták! Pro takovýho pihovatýho umburka dertek pozapercatělýho byl šesták tenkrát za cisaře pána učiněnej majlant.

Šak taky Vincek, pelnej strachu, aby ho v rychtyku dones domu, nevědal v perni oo s nim. Kapcištata rozterhaný jako turecká fangle, tam ho sterčit nemuž, a nýst ho v ruce, to se mu taky nezdálo dvakrát istý, co dyby ho vytrousil trá něhde do trávy. Chvilku nad šestákem pošpekuloval, a pak si ho sterčil do huby. Tam bude v istotě, dyž ji bude deržat fest zauřenou.

Jenže Vincek nepočítal s tím, že mu šesták v hubě pujde na sliny, a tak jak je polylkal, milej šesták spolkl. Enu, prasmůla! Měl šesták a neměl. Za tenle vod pana řidiciho by tejd nihde nekoupil ani kozi bobek. S ukrutným lamentem pelášil domu a rounou tátoj vyklopil, co se mu nestalo. Táta Filipek byl potřebnej chudák na podruží, takový přišlápnutý dobrotisko krapet slabšího myšlení. Pohládl Vincka po brabčím hníždě a poudá: "Neřvi, Vincku, dojdem ke strejčcoj Florijáněj, von poradí co je v takovýmlé pádu dělat." Enu, jaká pak rada. Strejce nejdřiu vypeskoval Vincka, co je to za nápad sterkat do huby voběživo s cisařkým vorlíčkem. Vincek posmerkával, natahoval na brek a hned se zas zubil vod ucha k uchu, jak to u takovejch hošištát bejvá. "Nic inýho se Filipku nedá dělat, než čkat a vartovat Vincka až to na něj přide. A to trá dokolík-ráti. Nemusí to bejt hned napoperve. A dycky to pak kale prohlídnou. Dám ti hersku koření aby to šlo lehce. "Floriján si zabafal z fajfky, zachechtal se, a z lekpace eště poudá: "To támle ve Vysokým, jak se říká na starý počtě, co maj na baráku toho velikánskýho vorla se dvouma hlavama, má v perním štoku cisař pán svý lidi, a ti dostanou z každýho poslenni krejcar." Dá rozum, že myslel berni ouřad.

Čerta-li by koho napadlo, že Filipek se chytí zrouna toholle strejcová špásu, dyž se mu vodnechtělo vod rána do noci vartovat Vincka, a lítat za ním po vsi a trá i po

hájích, a čkáť hdy to na Vincka přide. Floriján se vo tom dozvěděl hned druhej den. Krupička se u něj stavoval dyž se vracel z Vysokýho a mezi iným poudá: "Pády sou různě, ale z toholle nejsem kór nic chytřej. Du akorát polle starý počty a z perního štoku slyšim ukrutnej řeu a rocení, a hned na to s velkým fofrem vylít ze síně náš Filipek s Vinckem a hnali to pryč, ani se nevohlídli. Ve Florijáněj herklo jako ve starým štokúru a leknutím párkrát zapolykal. "Co to nepoudáš, je to praua!? No pane jo, tolle muž pěkně dopadnout. Hdepak mě mohlo napannout, že ten trouba Filipek zrouna na tolle skočí." Krupička z toholle, toceví, nebyl moudřej, a tak mu strejc vyklopil co se stalo.

Krupička pokejval hlavou a podá: "Jesli se Filipek vyslovil, žes mu to poradil, tak to máš teda pěkně pohnojený. Na tolle sou tresty různě, a jesli to nahore budou deržat za urážku cisařského domu, tak se smíchy nezderžíš."

Strejc bafal z fajfky, až se kolem něj dala kupovitá voblačnost. "Poudáš dnes dopolenne? Tak to můžu vodpolenne čkáť Filipka s lamentem a domluvou, a zetra z Vysokýho četniky." Jenže vodpolenne Filipek nepřišel. Vono se při tom přitrefilo eště něco inýho, co Krupička nevědál. Von Vincek, jak leťal z tý síně, v tom trapu buď leknutím nebo strachem se neuderžal. Polevil mu zanni šlejf. Jenže tejdě nebyla na to chvíle, a tak mu Filipek slík kalhoty až byli za Vysokým v poli. Merk na to nadělení ve Vinckovejch kalhotách a blaženě se usmál. Šesták tam byl. Moc se zrouna neblýštel, ale byl tam. Dojetím se mu rozklepala brada. "Koukej, Vincku, šesták! Vod pana řidiciho! Zlatej strejček Floriján! Ten umí poradit. Musime mu poděkovat."

Toseví, mohli až druhej den. Vincek měl jen jenny kalhoty a máma mu je musela nejdřiu pozaprat, a Vincka taky ve škopku povopláchnout. Ve dvoji vodě.

Strejc se pár dni navyhlížel hdy se náusej dolu blejskne četnická pikelhaumna, ale darmo. Až za nákej den se dozvěděl, že pan berní dával u lantveru v hospodě k lepčimu ten Vincku spolknutej šesták, a že se taky vyslovil, že toho skenařického strejce muďerlantského by patřilo dertek zpražit. Že si něhdy moc dovoluje. Inýho z toho nebylo nic.

Prokop Hásek.

Z p r á v y Městského národního výboru ve Vysokém nad Jizerou.

Dne 26.srpna 1974 byla plenární schůze MěstNV. Účast poslanců byla téměř stoprocentní. Schůzi navštívilo 29 občanů. Na programu bylo seznámení s návrhem rozpočtu na rok 1975 a připravenost k zahájení nového školního roku. Dle podaných zpráv se ukázalo, že ZDŠ ve Vysokém nad Jizerou je na nový školní rok 1974/1975 dobře připravena. Návrh rozpočtu na rok 1975 je bohatý. Budou-li finanční prostředky pro MěNV schváleny, bude záležet jen na všech občanech a jejich pomoci, jak se bude život v našem městě zlepšovat. Ostatní připomínky občanů budou projednány v komisích a v radě MěNV a postupně realizovány.

V měsíci srpnu byla zahájena výstavba mateřské školy. V předstihu byla postavena stavební bouda na které podle uzavřeného závazku pracovali členové mysliveckého sdružení ve Vysokém nad Jizerou. V menší míře se na těchto pracích podíleli i členové SSM.

Předseda MěNV

Drobné zprávy.

O pouti jako každoročně oddíl kopané pořádal taneční zábavu a poutní dozvuky. Těchto zábav se zúčastnilo 740 mladých lidí.

4. srpna bylo krásné letní počasí a vysocká plovárna hostila několik set koupajících. V sobotu 17. srpna sezona na plovárně vyvrcholila. Bylo tam asi 80 aut a přes 800 lidí.

17. srpna v sobotu se ve Vysokém prodalo 2.000 rohlíků. Nejméně 500 jich ještě chybělo.

15. srpna večer ve Staré Vsi shořela až do základů roubená chalupa čp.63 / u Ršlerů/.

22. srpna uspořádalo Vlastivědné muzeum besedu pro 56 rekreantů v hotelu Bartoníček

o historii českého lyžování.

SLOVENSKÉ NÁRODNÍ POVSTÁNÍ - VÝRAZ HRDINSTVÍ, BRATŘSTVÍ A JEDNOTY ČECHŮ A SLOVÁKŮ

MěstNV, MOKSČ a MO SPB ve Vysokém nad Jizerou pořádal na počest 30.výročí SNP ve čtvrtek 29.srpna 1974 ve velkém sále Krakonoše s l a v n o s t n í v e č e r . Při této příležitosti vystoupil národní soubor písní a tanců MASNIAKI z PIR.

N a r o z e n i n y .

7. srpna oslavila paní Božena Hladíková roz. Šádková 80 let,
20. srpna oslavil v Chrudimi rodák p. Josef Slavík 75 let.

Přejem hodně zdraví !

Ú m r t í .

1. srpna zemřel p. Augustin Fiala ve věku 94 let,
16. srpna zemřela pí Bohuslava Tichánková ve věku 73 let,
18. srpna zemřel p. Jaroslav Sedlák ve věku 72 let,
17. srpna zemřel p. Jan Slezák, býv. čet.strážmistr ve Vysokém nad Jiz.
ve věku 76 let,
26. srpna, za dva dny po svých 75 narozeninách zemřel p. Antonín Nosek,
bývalý zemědělec.

Čest jejich památce !

Redakci zaslané použité i nepoužité rukopisy nejsou-li vyžádány zpět, ukládají se do archivu zpravodaje. Celoroční předplatné poštou 25,-Kčs. Odpovědná redaktorka Marie Ďoubalíková. Větrník vychází jednou měsíčně. Řídí redakční rada. Příspěvky zasílejte nejpozději do 10. každého měsíce do Vlastivědného muzea. Cena Kčs 1,-.